

fremmet, var, at man ved Undersøgelse i Udvalget kom til Erkendelse af, at der bag ved Lovforslaget skjulte sig en hel Del Spørgsmaal, som maatte give Anledning til nærmere Overvejelse, og at man derfor ikke kunde fare Sagen igennem med en Hærefod. Ved den foregaaende Behandling bragte jeg Spørgsmaalet frem om en Overkommando i Hæren som en nødvendig Betingelse, naar man skal have en civil Forsvarsminister, thi Grundlovens § 11 bestemmer jo, at det i Virkeligheden er den civile Forsvarsminister, der er Hærens kommanderende General. Dette Spørgsmaal om Nødvendigheden af en Overkommando skal jeg ikke komme ind paa. Men naar man i de Bestemmelser, der ere givne angaaende Forsvarslovens Gennemførelse, har offentliggjort, at der fra — jeg tror 1. November — er oprettet et Generalstabskvarter, formoder jeg, at dette er den Stab, Overgeneralen skulde have. Hvis jeg har Ret i denne Forudsætning, vilde jeg anse det for heldigt, om det Mobiliseringskontor, som er paatænkt oprettet i Krigsministeriet, blev henlagt under Generalstaben; det behøver jo saa ikke at være noget særligt Kontor. Jeg gør det af den Grund, at er der noget, der altid maa være færdigt, naar Krigen kommer, saa er det Mobiliseringen og Koncentrationen, saa man behøver ikke at frygte for, at en saadan Ordning skulde skabe Vanskeligheder. Jeg kan i den Henseende henvise til den bekendte Historie fra 1870. Da Krigen var erklæret, gik en Journalist en Dag op til Moltke for, som han troede, at se ham ivrig beskæftiget. Han fandt ham beskæftiget med at læse en engelsk Roman, og da han spurgte, hvordan han kunde sidde og læse Romaner i det Øjeblik, hvor det gjaldt om at koncentrere og mobilisere Hæren, svarede Moltke: Hvis jeg nu vilde gribe ind, vilde det kun være forstyrrende; alt er ordnet. Saaledes maa det være. Mobiliseringen og Koncentrationen maa være saaledes, at man blot behøver at trykke paa en Knap for at faa det hele til at gaa.

Det har været saaledes, at naar der har været forelagt Lovforslag vedrørende Militærvæsenet, har Flertallet i dette Ting som oftest gjort Princippet: Nedsættelse i de militære Udgifter, gældende. Det er klart og tydeligt, at naar man sætter to Fagministre i Spidsen for de militære Ministerier, er Udgiften kun 24,000 Kr., men naar man derimod tager en civil Forsvarsminister og to Direktører, vil Ud-

giften som efter dette Lovforslag blive 30,000 Kr., altsaa en Forøgelse af 6,000 Kr. Den højtærede Minister har jo indrømmet, at man kunde sætte Direktørernes Gage noget lavere, men alligevel vil det blive en forøget Udgift. En forøget Udgift skulde dog ikke afskrække mig fra at gaa med dertil, naar der derigennem vandtes Fordele, men det er mig ikke muligt at se Fordelene ved at have en civil Forsvarsminister. Vi have prøvet forskellige Eksperimenter. Snart have vi haft en Officer i Hæren, snart en Marineofficer i Spidsen for begge Ministerier, og man var misfornøjet med begge Dele. Var det en Officer af Hæren, der var Forsvarsminister, saa beklagede Søværnet sig og omvendt. Nu kan man sige, at naar man faar en civil Forsvarsminister, opnaar man derigennem at faa noget neutralt, men det er ingenlunde Tilfældet. Jeg behøver blot at henvise til Hærloven og Søværnsloven; hvis man kritisk vil undersøge dem, vil man komme til det Resultat, at medens Søværnsloven formelt og rationelt er saa fortræffeligt affattet som vel muligt, er det helt omvendte Tilfældet med Hærloven. Af Søværnsloven faar man det bestemte Indtryk, at det er Marinens sagkyndige, der har faaet Lov til at være eneraadende. Naar der derimod er Tale om Hærloven, er det den vildeste Dilettantisme og tidt og ofte den fuldstændigste Mangel paa organisatoriske Principper, saa man har ikke opnaaet noget godt ad den Vej.

Lovforslaget, som det foreligger, tilsigter jo at afhjælpe en Mangel, idet Ordningen gennem lang Tid er bleven truffet paa Finansloven, og nu ønsker man en lovbunden Ordning gennem en særlig Lov om Krigsministeriets Ordning. Forandringen skete i 1868; men for at forstaa, hvad der skete i 1868, maa man vide, hvad der gik forud. I 1856—68 vare Forholdene stabile i Krigsministeriet. Der var et Sekretariat, som i lang Tid blev forestaaet af en Auditør. Omkring Aaret 1860 blev dette forandret dertil, at en ung Generalstabskaptajn, Thomsen, blev ansat som Sekretær, og han skrev sig i Krigsministeriet op fra Kaptajn til General. Det er ham, som væsentlig har været Sjælen i de Forandringer, som foregik senere. I 1856—68 bestod Krigsministeriet af to Afdelinger. Den ene omfattede alt vedrørende Kommando og Materiel. I Spidsen for den stod en Departementschef, som under sig havde to Kontorer, og ved Siden af sig